

Stichting Kasteel van Valkenburg

Daalhemerweg 27
6301 BJ VALKENBURG

Ons kenmerk DOC-00086837
Zaaknummer 2020-203515
Bijlage(n)

Maastricht 13 augustus 2020
Verzonden 17 augustus 2020

Ontwerp besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg

1 Ontwerp besluit

Gedeputeerde Staten van Limburg hebben op 25 mei 2020 een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid van de Wet natuurbescherming (Wnb) en om ontheffing van de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid van de Wnb ontvangen van de Stichting Kasteel van Valkenburg voor de activiteiten in de Fluweelengrot te Valkenburg, gelegen te Daalhemerweg 27 Valkenburg. Deze activiteiten (voor verdere uitleg zie hoofdstuk 4) bestaan uit:

- kerstmarkt;
- rondleidingen;
- grotklimmen;
- overige activiteiten;
- beheer.

Deze activiteiten in de Fluweelengrot vinden plaats in het leefgebied van watervleermuis (*Myotis daubentonii*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus/brandtii*), vale vleermuis (*Myotis myotis*), franjestaart (*Myotis nattereri*) en gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*). De Fluweelengrot bevindt zich in het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. De activiteiten in de Fluweelengrot hebben een (potentieel) negatief effect op dit Natura 2000-gebied.

De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer 2020-203515.

Gedeputeerde Staten van Limburg besluiten, gelet op het bepaalde in de Wnb en gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in dit besluit:

1. aan aanvrager een tijdelijke vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid van de Wnb en een ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid van de Wnb, te verlenen in het kader van de activiteiten in de Fluweelengrot te Valkenburg;

2. dat vergunning wordt verleend voor de activiteiten in de Fluweelengrot te Valkenburg, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, artikel 2.7, tweede lid, Wnb;
3. dat ontheffing wordt verleend van de volgende verboden handelingen:
 - het is verboden de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis opzettelijk te verstoren, artikel 3.5, tweede lid, Wnb;
 - het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis te beschadigen of te vernielen, artikel 3.5, vierde lid, Wnb;
4. dat aan deze vergunning en ontheffing de in hoofdstuk 2 vermelde voorschriften verbonden zijn;
5. dat deze vergunning en ontheffing verleend wordt tot en met 31 oktober 2025 en in werking treedt vanaf de dag na bekendmaking van dit besluit. Op basis van de monitoringsgegevens kan deze vergunning en ontheffing door het bevoegd gezag ingetrokken of aangepast worden;
6. dat de aanvraag en de bijbehorende stukken ontvangen op 25 mei 2020, en aangevuld op 4 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086656, DOC-00086657, DOC-00086658, DOC-00086659, DOC-00086660 en DOC-00086661), op 5 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086488), op 11 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086763 en DOC-00086764) en op 12 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086818) deel uitmaken van deze vergunning en ontheffing, behoudens en voor zover daarvan bij dit besluit niet wordt afgeweken.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

drs. M.G.P.I. Arts
clustermanager Vergunningen, Toezicht en Handhaving
team Vergunningen

1.1 Afschriften

Een afschrift van dit besluit is verzonden aan:

- Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Valkenburg aan de Geul, Postbus 998, 6300 AZ te Valkenburg.

2 Voorschriften

Algemeen

1. De vergunning en ontheffing wordt slechts voor de in hoofdstuk 1 genoemde soorten en beschreven handelingen verleend.
2. Deze vergunning en ontheffing geldt alleen voor de activiteiten die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze vergunning en ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De vergunning en ontheffing geldt voor het plangebied Fluweelengrot te Valkenburg, gelegen te Daalhemerweg 27 Valkenburg, zoals opgenomen in paragraaf 4.2 (figuur 1) van deze vergunning en ontheffing.
4. De vergunning- en ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de vergunningverlener van de Provincie Limburg (mevrouw R.M.J. Lanckohr-Franssen, e-mail: rmj.franssen@prvlimburg.nl of telefonisch via +31 (0)43 389 99 99) indien bij het uitvoeren van de activiteiten andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
5. Een afschrift van deze vergunning en ontheffing dient op de locatie van de activiteiten aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.

Specifiek – algemeen

6. Met inachtneming van onderstaande voorschriften dienen de maatregelen uitgevoerd te worden zoals beschreven in voorschrift 8 tot en met 12, en zoals ook beschreven in het bij de aanvraag gevoegde 'Rapportage Wet Natuurbescherming Fluweelengrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 10 mei 2020 en de aanvullende gegevens van 4 en 5 augustus 2020.
7. De maatregelen zoals opgenomen in het rapport zoals genoemd bij voorschrift 6 en de voorschriften van dit besluit worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, dat altijd op de locatie aanwezig is en waarmee het uitvoerende personeel bekend is.

Specifiek – kerstmarkt

8. Mitigerende maatregelen die met het oog op de kerstmarkt in de Fluweelengrot genomen moeten worden, zijn:
 - a. de buitendecoratie op het grotplein mag vanaf de herfstvakantie voor de regio Zuid (zoals vastgesteld door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) worden opgebouwd;
 - b. de opbouw van de kerstmarkt begint 12 dagen voor de opening van de kerstmarkt voor bezoekers;
 - c. in de laatste 7 dagen voor opening van de kerstmarkt voor bezoekers vindt de opbouw van de stands plaats;
 - d. de afbouw van de kerstmarkt door de standhouders vindt plaats op 30 december van 18.00 tot uiterlijk 24.00 uur en op 31 december van 10.00 tot 14.00 uur;

- e. in de tweede week van januari wordt gedurende 5 dagen de stroom en (resterende) decoratie weggehaald;
- f. de werkzaamheden zoals genoemd onder voorschrift 8.a, 8.b en 8.e mogen door maximaal 20 personen (exclusief hulpdiensten en toezichthouders van de gemeente) worden uitgevoerd;
- g. de werkzaamheden zoals genoemd onder voorschrift 8.a, 8.b, 8.c en 8.e mogen alleen plaatsvinden tussen 10.00 en 18.00 uur en niet op zondag;
- h. bevoorrading van de stands tijdens de kerstmarkt mag op maandag tot en met vrijdag alleen plaatsvinden van 8.00 tot 10.30 uur, op zaterdag en zondag van 7.00 tot 9.30 uur, en alle dagen 's avonds tot uiterlijk één uur na sluitingstijd voor bezoekers. Uiterlijk twee uur na sluitingstijd voor bezoekers moet iedereen de Fluweelengrot verlaten hebben;
- i. de kerstmarkt is voor bezoekers op maandag tot en met vrijdag open van 11.00 tot 19.00 uur en op zaterdag en zondag van 10.00 tot 19.00 uur. Op kerstavond en de laatste zondag dat de kerstmarkt open is, sluit de kerstmarkt om 18.00 uur. Op Eerste Kerstdag is de kerstmarkt gesloten;
- j. vanaf 21.00 uur moet alle verlichting in het kerstmarktgedeelte uitgeschakeld worden tot 8.00 uur op maandag tot en met vrijdag en tot 7.00 uur op zaterdag en zondag;
- k. in 2020 is de kerstmarkt voor bezoekers open van 13 november tot en met 30 december, in 2021 van 12 november tot en met 30 december, in 2022 van 18 november tot en met 30 december, in 2023 van 17 november tot en met 30 december en in 2024 van 16 november tot en met 29 december;
- l. er mogen maximaal 960 bezoekers tegelijkertijd de kerstmarkt bezoeken (of maximaal 1050 inclusief organisatie, beveiliging en standhouders);
- m. vanaf 12 dagen voor de opening van de kerstmarkt voor bezoekers tot en met 31 december en tijdens de 5 dagen in de tweede week van januari dat stroom en (resterende) decoratie weggehaald wordt, vindt geen enkele rondleiding plaats;
- n. vanaf de opening van de kerstmarkt voor bezoekers tot en met 31 december en tijdens de 5 dagen in de tweede week van januari dat stroom en (resterende) decoratie weggehaald wordt, vindt geen grotklimmen plaats;
- o. de bezoekers van de kerstmarkt gaan naar binnen via de ASP ingang (links van de reguliere hoofdingang) en komen naar buiten via de reguliere hoofdingang bij de Daalhemerweg (huisnummer 27, die ook wordt gebruikt voor de rondleidingen);
- p. tijdens de kerstmarkt en de op- en afbouw ervan moeten de deuren bij de ingang en bij de uitgang volledig open staan. Tijdens de openingsuren van de kerstmarkt zijn de openstaande ingangen voorzien van plastic flappen om koude-instroom te voorkomen;
- q. boven deze plastic flappen (of aan de bovenkant ervan) moeten doorvliegopeningen voor de vleermuizen aanwezig zijn (dus extra bovenop de opening die al aanwezig is boven de deur waar de flappen hangen);
- r. er mag alleen mechanisch versterkte achtergrondmuziek ten gehore worden gebracht in het deel van de kerstmarkt en op het grotplein (voorplein) van de Fluweelengrot aan de Daalhemerweg. Voor het geluidsniveau, zowel binnen als buiten, wordt aangesloten bij artikel 2.17 van het Activiteitenbesluit van de gemeente Valkenburg aan de Geul;
- s. er mag geen live muziek ten hore worden gebracht tijdens de kerstmarkt in de Fluweelengrot;
- t. het gehele gebied van de kerstmarkt (waar de bezoekers komen), zowel binnen als buiten, mag alleen met LED-verlichting worden verlicht;
- u. op het grotplein (voorplein) van de Fluweelengrot aan de Daalhemerweg mag geen met tussenpozen brandende verlichting, oftewel intermitterende verlichting, aanwezig zijn;

- v. in- en uitvliegopeningen voor vleermuizen mogen niet geblokkeerd of gehinderd worden door de inrichting van het grotplein (voorplein) van de Fluweelengrot aan de Daalhemerweg;
- w. in de Fluweelengrot mag enkel gebruik gemaakt worden van elektrische toestellen voor bakken en braden. Dit mag in maximaal 3 stands plaatsvinden. Etenswaren mogen enkel in hotpots of per magnetron verwarmd en/of warm gehouden worden.

Specifiek – rondleidingen

- 9. Mitigerende maatregelen die met het oog op de rondleidingen in de Fluweelengrot genomen moeten worden, zijn:
 - a. rondleidingen mogen alleen plaatsvinden tussen 11.00 en 17.00 uur, en met inachtneming van voorschrift 8.m., daarbuiten is de Fluweelengrot gesloten;
 - b. gidsen mogen tijdens de rondleidingen alleen LED-verlichting gebruiken;
 - c. eventuele verlichting en andere apparatuur moet tussen één uur voor zonsondergang en 09:00 uur, worden gedoofd / uitgezet.

Specifiek – grotklommen

- 10. Mitigerende maatregelen die met het oog op het grotklommen in de Fluweelengrot genomen moeten worden, zijn:
 - a. het grotklommen mag alleen plaatsvinden tussen 11.00 en 17.00 uur, en met inachtneming van voorschrift 8.n;
 - b. het grotklommen mag maximaal 30 keer per maand plaatsvinden;
 - c. aan het grotklommen mogen per keer maximaal 15 personen deelnemen;
 - d. vanaf 12 dagen voor de opening van de kerstmarkt voor bezoekers tot de dag dat de kerstmarkt voor bezoekers opent, mogen maximaal 200 personen deelnemen aan het grotklommen;
 - e. per groep mag maximaal 1 schijnwerper (halogeen, brandduur 20 minuten) bij het afdalen in de waterput gebruikt worden en 2 schijnwerpers (halogeen, brandduur 30 minuten) voor het grotklommen zelf.

Specifiek – beheer

- 11. Mitigerende maatregelen die met het oog op het beheer van de Fluweelengrot genomen moeten worden, zijn:
 - a. de noodverlichting moet tijdens regulier gebruik en tijdens de kerstmarkt uitstaan en mag alleen aanspringen bij stroomuitval;
 - b. er moeten kapjes op de noodverlichtingsarmaturen geplaatst zijn, zodat het plafond niet wordt verlicht;
 - c. de reguliere verlichting mag alleen tijdens openingstijden branden en mag alleen aanwezig zijn bij de entree en de gang die leidt naar de ruïne;
 - d. bij het stuk gaan van bestaande armaturen moeten deze vervangen worden door LED-verlichting;
 - e. de buitenverlichting moet voorzien zijn van een bewegingssensor;
 - f. van 1 oktober tot 20 mei mogen de ingangen en de mergelwand van de Fluweelengrot niet verlicht worden en mogen er ook geen projecties op afgespeeld worden;
 - g. er mag in de Fluweelengrot (met uitzondering van de kerstmarktperiode) geen gebruik gemaakt worden van warmtebronnen.

Specifiek – verbetering Fluweelengrot tot een dynamisch gebied

12. Mitigerende maatregel die met het oog op de verbetering van Fluweelengrot tot een dynamisch gebied genomen moet worden, is:
 - a. er moet een extra verbinding van de Jadoulgroeven met enerzijds de Fluweelengrot en anderzijds de buitenlucht gemaakt worden, om een extra toegang tot de Fluweelengrot te creëren voor de vleermuizen naast de hoofdingang. Dit moet uiterlijk in 2021 gerealiseerd zijn;
 - b. voorschrift 12.a. dient onder begeleiding van ter zake kundig ecooloog in overleg met ter zake kundig klimaat specialist te worden uitgevoerd.

Specifiek – monitoring

13. De effecten van de activiteiten 'rondleidingen', 'grotklimmen', 'overige activiteiten' en 'beheer' op de temperatuur en de vleermuizen in de Fluweelengrot moeten gedurende de looptijd van deze vergunning en ontheffing gemonitord worden. Dit geldt ook specifiek voor het grotklimmen dat tijdens de opbouwperiode van de kerstmarkt plaatsvindt. Hiervoor moet het huidige klimaatmonitoringssysteem uitgebreid worden met een aantal extra temperatuurloggers gericht op de locaties waar deze activiteiten plaatsvinden, aangevuld met IR-temperatuurmetingen om het effect van deze activiteiten op het ondergronds klimaat vast te stellen. De resultaten van deze monitoring, en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen, moeten onderdeel uitmaken van de monitoring zoals opgelegd onder voorschrift 14 en 15.
14. Klimaatmonitoring vindt plaats tot het einde van de looptijd van deze vergunning en ontheffing op de volgende wijze (conform 'Rapportage Wet Natuurbescherming Fluweelengrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 10 mei 2020 en de aanvullende informatie van 5 augustus 2020 en bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086488):
 - a. de huidige klimaatmonitoring in de winterperiode (van november tot mei) met de 14 temperatuurloggers en de IR-metingen ongewijzigd ten opzichte van 2018 en 2019 voortzetten, om zo het lange termijn effect van de nooduitgang Dwingel op het klimaat in de Fluweelengrot te monitoren;
 - b. 1 of 2 extra temperatuurloggers plaatsen, zodat ook de effecten van het grotklimmen op het klimaat in de Fluweelengrot gemonitord worden;
 - c. van mei tot november 2020 moet met de al aanwezige 14 temperatuurloggers en één IR-meting de zomercyclus van het klimaat vastgesteld worden.

Voor deze monitoring moet hoofdstuk 10 van de 'Rapportage Wet Natuurbescherming Fluweelengrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 10 mei 2020 worden aangevuld en geactualiseerd. Doel van de monitoring is om inzicht te krijgen in:

- de effecten van de mitigerende maatregelen;
- de effecten van de reguliere toeristische exploitatie;
- hoe de zomercyclus eruit ziet;
- de effecten van deze zomercyclus;
- en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen.

Deze monitoringsresultaten moeten jaarlijks vóór 15 juli gerapporteerd worden aan het bevoegd gezag via de Berichtenbox voor bedrijven of per post verstuurd naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.

15. Vleermuismonitoring vindt plaats tot het einde van de looptijd van deze vergunning en ontheffing op de volgende wijze (conform 'Rapportage Wet Natuurbescherming Fluweelengrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 10 mei 2020 en de aanvullende informatie van 5 augustus 2020 en bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086488):
- reguliere, jaarlijkse januari-wintervleermuistellingen in de gehele Fluweelengrot;
 - jaarlijkse vleermuistellingen in week 50 en februari, aanvullend op de januaritelling.

Voor deze monitoring moet hoofdstuk 11 van de 'Rapportage Wet Natuurbescherming Fluweelengrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 10 mei 2020 worden aangevuld en geactualiseerd. Opgeleverd moeten worden:

- de aantallen van de verschillende vleermuizen;
- de hanglocaties;
- de effecten van de activiteiten op de verschillende vleermuizen;
- de genomen mitigerende maatregelen;
- een conclusie;
- en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen.

Deze monitoringsresultaten moeten jaarlijks vóór 15 juli gerapporteerd worden aan het bevoegd gezag via de Berichtenbox voor bedrijven of per post verstuurd naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.

16. De monitoringsgegevens kunnen leiden tot een intrekking of aanpassing van deze vergunning en ontheffing door het bevoegd gezag.

Overige

17. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in afstemming met een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor vergunning en ontheffing is verleend. Onder een deskundige wordt verstaan:
- een inhoudelijke medewerker op het gebied van soorten bij een ecologisch adviesbureau of;
 - een persoon die beschikt over een afgeronde hbo- of universitaire opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie of;
 - een persoon die beschikt over een afgeronde mbo-opleiding soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten of;
 - een persoon die beschikt over een door ervaring opgedane gelijkwaardig niveau of;
 - een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam of aangesloten is bij een Nederlandse beschermingsorganisatie of;
 - een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de monitoring en/of bescherming van soorten.

3 Procedure

3.1 Aanvraag

Op 25 mei 2020, en aangevuld op 4 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086656, DOC-00086657, DOC-00086658, DOC-00086659, DOC-00086660 en DOC-00086661), op 5 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086488), op 11 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086763 en DOC-00086764) en op 12 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086818), heeft aanvrager een aanvraag voor vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid van de Wet natuurbescherming (Wnb) en voor ontheffing als bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, Wnb, ingediend voor de volgende in de Wnb verboden handelingen:

- het is verboden de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis opzettelijk te verstoren, artikel 3.5, tweede lid, Wnb;
- het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis te beschadigen of te vernielen, artikel 3.5, vierde lid, Wnb.

De activiteiten hebben een (potentieel) negatief effect op het Natura 2000-gebied 'Geuldal' en vinden plaats in het leefgebied van diverse vleermuissoorten. De meervleermuis, vale vleermuis en ingekorven vleermuis zijn beschermd in het kader van de status van Natura 2000-gebied 'Geuldal'.

De aanvraag bestaat uit de volgende stukken:

- 'Aanvraagformulier ontheffing Soorten Wet natuurbescherming (Wnb) hoofdstuk 3' van 15 mei 2020;
- 'Aanvraagformulier vergunning Natura 2000-gebieden Wet natuurbescherming (Wnb)' van 15 mei 2020 inclusief 'Module 1B gebiedsbescherming (Overige effecten)';
- 'Rapportage Wet Natuurbescherming Fluweelengrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 10 mei 2020;
- beantwoording aanvullende vragen op 4 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086656, DOC-00086657, DOC-00086658, DOC-00086659, DOC-00086660 en DOC-00086661), op 5 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086488), op 11 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086763 en DOC-00086764) en op 12 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086818).

3.2 Bevoegd gezag

De handelingen worden in zijn geheel verricht in de provincie Limburg. Gelet op artikel 1.3 Wnb, artikel 2.7 Wnb en artikel 3.8 Wnb is ons college het bevoegd gezag voor het verlenen van de vergunning en ontheffing.

3.3 Volledigheid van de aanvraag en opschorting procedure

Na ontvangst van de aanvraag hebben wij deze getoetst op volledigheid. In verband met het ontbreken van een aantal gegevens hebben wij de aanvrager op grond van artikel 4:5 Awb via mail in de gelegenheid gesteld om aanvullende gegevens in te dienen. Op 4, 5, 11 en 12 augustus 2020 hebben wij deze aanvullende gegevens ontvangen.

3.4 Procedure

De aanvraag wordt afgehandeld met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Het voorliggende ontwerp van het besluit op de aanvraag zal gedurende 6 weken voor een ieder ter inzage liggen in het gouvernement te Maastricht. Gedurende deze termijn kan eenieder bij ons college schriftelijk (zowel via post als via e-mail) dan wel mondeling zienswijzen over dit ontwerp naar voren brengen. Het ontwerpbesluit en de kennisgeving kunnen in genoemde periode tevens worden geraadpleegd via de internetsite <https://zoek.officiëlebekendmakingen.nl> (klik dan op officiële bekendmakingen).

Vervolgens zullen wij, na afweging van de naar voren gebrachte zienswijzen, een definitief besluit op de aanvraag nemen. Tegen dat besluit staat vervolgens beroep open bij de rechtbank en hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Wij hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de beslistermijn van 13 weken te verlengen met 7 weken overeenkomstig artikel 5.1, tweede lid van de Wnb.

3.5 Contact

Indien u vragen heeft over dit besluit, kunt u contact opnemen met mevrouw R.M.J. Lanckohr-Franssen, e-mail: rmj.franssen@prvlimburg.nl of telefonisch via +31 (0)43 389 99 99.

4 Aanvraag

4.1 Activiteiten

De aanvrager vraagt een vergunning en ontheffing aan voor de volgende activiteiten die plaats vinden in de Fluweelengrot te Valkenburg:

- kerstmarkt;
- rondleidingen;
- grotklimmen;
- overige activiteiten;
- beheer.

Deze vergunning en ontheffing is geldig voor de periode tot en met 31 oktober 2025.

4.1.1 Kerstmarkt

De kerstmarkt bestaat sinds 1997 en wordt elk jaar in dezelfde periode gehouden, maar de duur, intensiteit en omvang zijn in de loop der jaren toegenomen. De kerstmarkt wordt jaarlijks door circa 130.000 bezoekers bezocht.

De activiteit kerstmarkt begint half oktober en duurt tot tweede week januari en bestaat uit:

- opbouw van de kerstmarkt;
- het houden van de kerstmarkt zelf;
- afbouw van de kerstmarkt.

De kerstmarkt bestaat uit stands, waarin kerst- en cadeauartikelen verkocht worden, decor-settings, enkele eetgelegenheden en een bar met terras. Het gebied van de kerstmarkt is daarnaast voorzien van decoratie met onder andere kerstbomen en verlichting. Er is tijdens de kerstmarkt ook een randprogramma. Dat houdt in dat er elfjes en mascottes (pinguïn en vleermuis) rondlopen. Er wordt geen live muziek ten gehore gebracht in de Fluweelengrot.

4.1.2 Rondleidingen

Sinds 1940 worden er jaarrond reguliere rondleidingen met gids in de Fluweelengrot gehouden vanwege de muurschilderingen en sculpturen. In de loop der jaren zijn deze rondleidingen (verhaal) steeds enigszins aangepast aan de actuele behoeften. Het aantal bezoekers aan de Fluweelengrot (exclusief de kerstmarkt) was in 2019 60.000.

Het aantal bezoekers per dag varieert. Op drukke dagen in het voorjaar, zomer en herfst vertrekken de gidsen elk half uur tussen 11:00 uur en 16:00 uur voor een rondleiding van 50 minuten. Het aantal deelnemers daarbij is beperkt tot maximaal 35 personen per groep. De rondleidingen vinden niet plaats tijdens de kerstmarkt en tijdens de op- en afbouw ervan.

4.1.3 Grotklimmen

Sinds 2007 wordt de Fluweelengrot ook gebruikt voor grotklimmen tijdens de reguliere openingstijden van de Fluweelengrot (11.00 tot 17.00 uur). Deze activiteit van het bedrijf ASP vindt hoofdzakelijk plaats van januari tot en met oktober met een groep van maximaal 15 personen. Elke maand is dat 30 keer. Deze activiteit vindt plaats onder gediplomeerde begeleiding: wandelen in de vluchtgangen, klimmen op de bestaande klimwand in het grottenstelsel, abseilen in de waterput en een high challenge parcours.

Per groep wordt gebruik gemaakt van 1 schijnwerper (halogeen, brandduur 20 minuten) bij het afdalen in de waterput. Deze is noodzakelijk in verband met de veiligheid. Ook wordt per groep gebruik gemaakt van 2 schijnwerpers (halogeen, brandduur 30 minuten) voor het grotklimmen zelf. Deze zijn noodzakelijk in verband met de veiligheid.

Deze activiteit heeft naast het uitdagende karakter ook een educatief karakter waarin de geschiedenis van de plaatsen die men tegenkomt uitgelegd wordt. In samenspraak met de organisatie van de Fluweelengrot is overeengekomen dat vanaf 2020 tijdens de kerstmarktperiode en de afbouw ervan het grotklimmen niet plaatsvindt.

4.1.4 Overige activiteiten

Wetenschappelijk onderzoek en monitoring: vleermuizen (extensief gebruik)

Jaarlijks wordt de hele Fluweelengrot in januari eenmalig op overwinterende vleermuizen geïnventariseerd. Dat gebeurt met een groep van maximaal 15 personen. De telling duurt een dag en de gegevens worden gebruikt voor monitoring van de landelijke stand van de diverse vleermuissoorten in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Het onderzoek beperkt zich tot de delen die vanwege de Mijnbouwwet zijn goedgekeurd voor intensief en extensief gebruik. Daarnaast vindt ook klimaatmonitoring plaats.

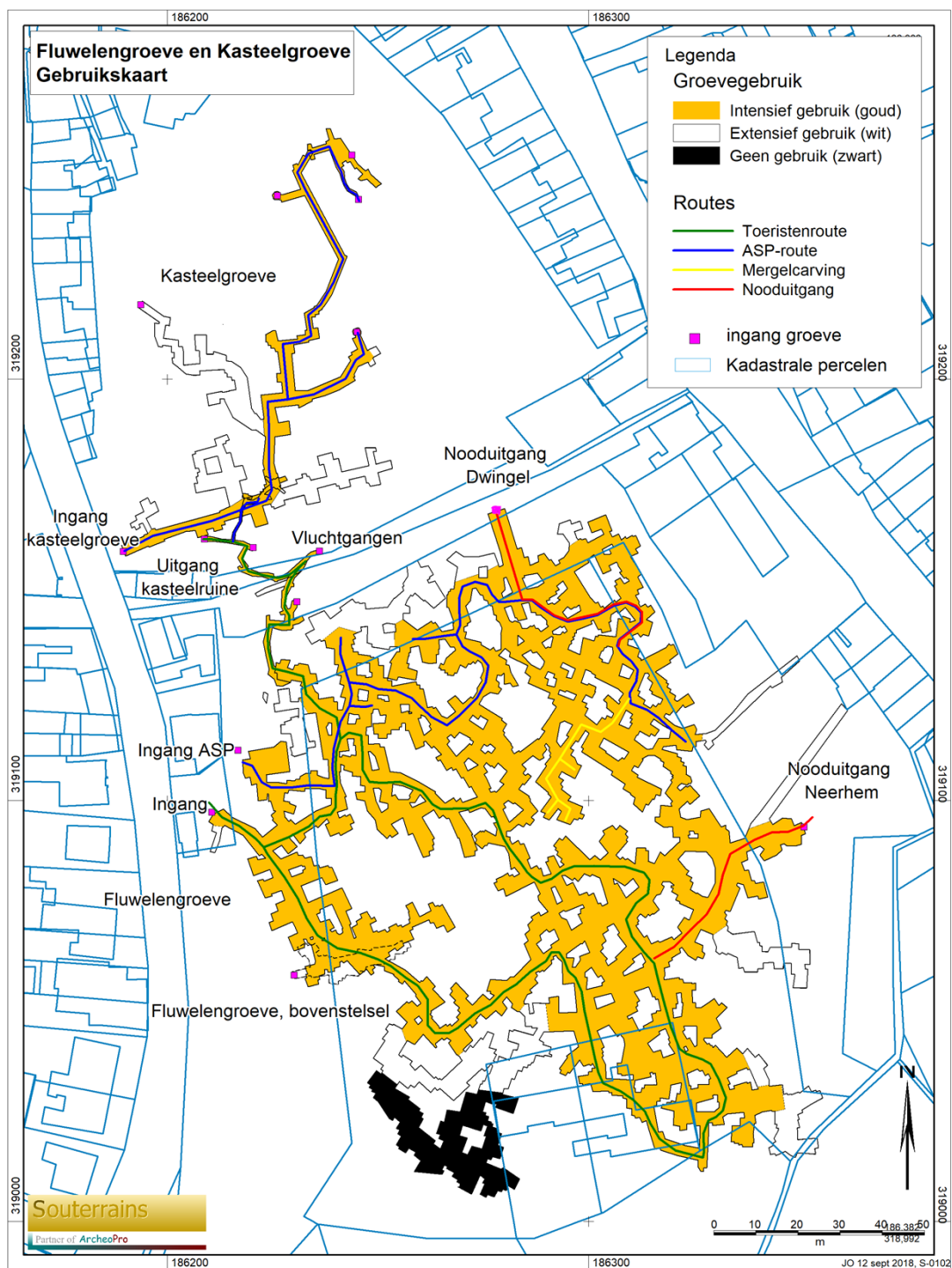
4.1.5 Beheer

Vanwege het beheer van de grot zijn er de volgende activiteiten:

- de grot is buiten de openingstijden (11.00 tot 17.00 uur) van de buitenwereld afgesloten;
- de toegangsdeuren aan de Daalhemerweg (hoofdingang, ASP-ingang, ingang Kasteelgroeve) zijn voorzien van vlieggaten voor de vleermuizen. De nooduitgangen zijn van traliewerk of er is boven de deur een ruimte vrijgelaten voor vleermuizen;
- de noodverlichting staat tijdens regulier gebruik en tijdens de kerstmarkt uit. Alleen bij een stroomuitval springt deze aan;
- de reguliere verlichting brandt enkel tijdens openingstijden en is alleen aanwezig bij de entree en de gang die leidt naar de ruïne;
- het grootste deel van de reguliere verlichting is vervangen door LED-verlichting (circa 70%). Bij het stuk gaan van bestaande armaturen worden deze vervangen door LED-verlichting;
- de verlichting van het voorplein is zodanig dat de mergelwand niet wordt verlicht;
- er wordt in de Fluweelengrot (met uitzondering van de kerstmarktperiode) geen gebruik gemaakt van warmtebronnen;
- rond de ingangen Daalhemerweg staat geen frisdrankautomaat;
- in de grot is geen stabiliteitsbewakingssysteem aanwezig.

4.2 Locatie

De Fluweelengrot is een gangenstelsel binnen de bebouwde kom van Valkenburg. Boven de grot bevindt zich camping Den Dries en een klein deel van de ruïne van het kasteel van Valkenburg. Ondergronds komen de zogenaamde vluchtgangen van het kasteel, deels via de Kasteelgroeve, in de Fluweelengrot uit. Aan de westzijde, langs de Daalhemerweg, ligt een kleine oude groeve, de Jadoulgroeve. Deze heeft een verbinding met de Fluweelengrot (de bestaande doorgangen zijn voor mensen te smal). In het verleden was de Fluweelengrot verbonden met de Gemeentegrot. De doorgang is eind 19e eeuw ingestort.

Figuur 1: het plangebied, de Fluweelengrot te Valkenburg

Op zeven punten kunnen vleermuizen de grot binnenkomen:

- via de hoofdingangen bij de Daalhemerweg;
- via de neveningang aan de Daalhemerweg (de ASP-ingang);
- via de nooduitgang (camping Den Dries);
- via de nieuwe nooduitgang aan de Dwingel (in 2018 gemaakt);
- Kasteelgroeve/kasteelruïne;

En mogelijk ook via:

- boorgat in de rotswand in de van Meylandstraat/Dwingel;
- schacht camping Den Dries (in de grot is dat de waterput nabij het horecagedeelte).

De eerste twee ingangen kennen een intensief menselijk gebruik.

4.3 Andere vergunningen

Bij besluit van 25 januari 2010, kenmerk ET/EM/10010960, heeft het ministerie van Economische Zaken aan aanvrager een vergunning op grond van artikel 151 van het Mijnbouwbesluit verleend voor het gebruik van een gedeelte van de Fluweelengrot anders dan het winnen van kalksteen. Voornoemde vergunning voorziet in het intensief en het extensief gebruik van een deel van de grot voor het houden van toeristische, kerkelijke en andere activiteiten en evenementen zoals de jaarlijkse kerstmarkt, workshops, rondleidingen, spelen, klim- en klauter arrangementen, film- en foto-opnames, huwelijks- en doopceremonies en wetenschappelijk onderzoek.

In september 2018 is door de Stichting Beheer Kasteel van Valkenburg een wijzigingsaanvraag ingediend. Hierop is een besluit genomen op 4 oktober 2018 met kenmerk 2018/66524 en zaaknummer 2018-205069. Dit besluit heeft betrekking op de nieuwe nooduitgang De Dwingel (uitbreiding van het vergunde gebied) en het vervangen van de voorschriften van de vergunning van 2010 met kenmerk ET/EM/ 10010960.

5 Overwegingen Wnb vergunning Natura 2000-gebied 'Geuldal'

5.1 Beoordelingskader

Een verzoek om een vergunning wordt beoordeeld op basis van hoofdstuk 2, paragraaf 2.3 van de Wnb. Op grond van artikel 2.7, tweede lid, Wnb is een vergunning van Gedeputeerde Staten vereist voor het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

De vereiste vergunning wordt uitsluitend verleend, indien uit een passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten. Daarbij geldt dat bij de passende beoordeling het positieve effect van mitigerende maatregelen mag worden betrokken.

Bestaat op grond van de passende beoordeling (inclusief de daarbij betrokken mitigerende maatregelen) niet de vereiste zekerheid, dan kan een aangevraagde vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, Wnb alleen worden verleend in het uitzonderlijke geval dat bij toetsing blijkt dat geen Alternatieve oplossingen voor handen zijn, sprake is van Dwingende redenen van openbaar belang en Compenserende maatregelen worden getroffen. Oftewel dat de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.

De Passende Beoordeling toetst de situatie in de vergunningaanvraag met de situatie op 7 december 2004, de datum waarop het gebied door de Europese Commissie onder de naam 'Geuldal' en onder nummer NL9801041 op de lijst is geplaatst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. 7 december 2004 is daarmee tevens de nulsituatie voor de toetsing. In de Passende Beoordeling moeten de trends en de aantalsontwikkelingen besproken worden van de relevante soorten en de omvang en kwaliteit van het leefgebied met ingang van 7 december 2004.

5.2 Kenmerken Natura 2000-gebied 'Geuldal'

Natura 2000 Landschap	: <i>Heuvelland</i>
Status	: <i>Habitatrichtlijn</i>
Beschermde Natuurmonument	: <i>Meertensgroeve</i>
Gemeenten	: <i>Gulpen-Wittem, Maastricht, Eijsden-Margraten, Meerssen, Nuth, Vaals, Valkenburg a/d Geul, Voerendaal</i>
Oppervlakte	: <i>circa 2.472 ha.</i>

Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied Geuldal is gelegen in Zuid-Limburg en behoort tot het heuvelland. Het Geuldal bestaat uit grote delen van het beekdal van de Geul, de Gulp en een aantal zijbeken. Het gebied wordt gekenmerkt door grote hoogteverschillen en is mede daardoor bijzonder gradiëntrijk. In het dal bevinden zich betrekkelijk voedselrijke en natte tot vochtige gronden met een afwisseling van hooilanden zoals de dotterbloemhooilanden bij Cottessen en langs de Mechelderbeek en diverse bosgemeenschappen, waaronder bron- en broekbossen. De hoger gelegen, droge hellingen bestaan uit een voedselarme en kalkarme bovenste helft en een wat voedselrijkere onderste helft, waarbij kalkgesteente soms dagzoomt (in groeven). De graslanden en bossen die hier voorkomen bevatten orchideeënrijke hellingbossen, Kalkgraslanden, Heischrale graslanden en begroeiingen op rotsranden.

In het zuidoosten komen op het plateau uitgestrekte beukenbossen voor waarvan de Veldbies-beukenbossen (Luzulo-Fagetum), voor Nederlandse begrippen bijzonder zijn. Vanwege deze bijzondere natuurwaarden is het gebied aangewezen als zogenoemd Natura 2000-gebied. Alle Natura 2000-gebieden vormen samen een netwerk van belangrijke natuurgebieden in Europa.

De belangrijkste opgaven voor het Geuldal zijn;

- herstel van volledige gradiënten met kleinschalige afwisseling van nat naar droog en van kalkrijk naar kalkarm;
- versterken samenhang van het netwerk, van grotere gradiëntrijke complexen met tussenliggende stapstenen, met name ten behoeve van fauna;
- herstel van samenhang van bron via beek naar rivier;
- verbetering waterkwaliteit van de Geul en zijbeken.

Hierbij dient in het bijzonder aandacht besteedt te worden aan een mozaïek van bijzondere graslanden, Geelbuikvuurpad, hellingbossen en zomen, structuurrijke plateaubossen, vissen en waterplanten, Kalkmoerassen, Zinkweiden en het winterbiotop van vleermuizen.

5.3 Habitattypen

Het 'Geuldal' is aangewezen als speciale beschermingszone voor de volgende natuurlijke habitattypen, afkomstig uit het besluit Natura 2000-gebied 'Geuldal'.

Code	Habitatype	Doelstelling leefgebied	Doelstelling populatie
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>	>
H6110	Pioniersbegroeiingen op rotsbodem	>	>
H6130	Zinkweiden	>	>
H6210	Kalkgraslanden	>	>
H6230	Heischrale graslanden	>	>
H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	>	>
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	>	>
H7220	Kalktufbronnen	=	=
H7230	Kalkmoerassen	>	>
H9110	Veldbies-beukenbossen	>	>
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	=	>
H9160B	Eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland)	=	>
H91E0C	Vochtig alluviale bossen (beekgeleidende bossen)	=	>

Tabel 1: Habitattypen 'Geuldal' (Doelstelling oppervlakte/leefgebied = behoud; > uitbreiding Doelstelling kwaliteit/populatie = behoud; > uitbreiding/verbetering)

Op 5 maart 2019 is er door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een 'Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' gepubliceerd. De bedoeling van het wijzigingsbesluit is het corrigeren van wat ten aanzien van de te beschermen habitattypen van Bijlage 1 en soorten van Bijlage 2 van de Habitatrichtlijn niet goed is gegaan bij het publiceren van de oorspronkelijke aanwijzingsbesluiten. Het betreft vooral het alsnog beschermen van habitattypen en soorten die op het moment van aanwijzen (in voldoende mate en duurzaam) aanwezig bleken te zijn. Deze waarden en de daarvoor gestelde instandhoudingsdoelstellingen worden met het wijzigingsbesluit aan de betreffende aanwijzingsbesluiten toegevoegd.

Met het Ontwerpwijzigingsbesluit wordt er voor het Natura 2000-gebied 'Geuldal' het habitatype H4030 (Droge Europese heide) aan het aanwijzingsbesluit toegevoegd.

De activiteiten in de Fluweelengrot te Valkenburg vinden plaats in een onderaardse mergelgroeve binnen het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Bovenstaande instandhoudingsdoelstellingen hebben geen betrekking op de mergelgroeven. Van de habitattypen komt in de actuele situatie geen enkele type voor in het plangebied. Tegen deze achtergrond zijn (significant) negatieve effecten van de aangevraagde activiteiten op de diverse beschermde habitattypen uitgesloten.

5.4 Habitatsoorten

Het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is aangewezen als speciale beschermingszone voor de volgende natuurlijke habitatsoorten:

Code	Habitatsoorten	Doelstelling leefgebied	Doelstelling populatie
H1037	Gaffellibel	=	>
H1078	Spaanse vlag	=	=
H1083	Vliegend hert	>	>
H1096	Beekprik	>	>
H1163	Rivierdonderpad	>	>
H1166	Kamsalamander	=	=
H1193	Geelbuikvuurpad	>	>
H1318	Meervleermuis	=	=
H1321	Ingekorven vleermuis	=	=
H1324	Vale vleermuis	>	>

Tabel 2: Habitatsoorten 'Geuldal', (Doelstelling oppervlakte/leefgebied = behoud; > uitbreiding Doelstelling kwaliteit/populatie = behoud; > uitbreiding/verbetering)

Met het 'Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' wordt er voor het Natura 2000-gebied 'Geuldal' tevens de soort H1337 (Bever) aan het aanwijzingsbesluit toegevoegd.

Het 'Geuldal' is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse mergelgroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder bovenstaande soorten. Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de meervleermuis en ingekorven vleermuis één van de grootste bijdragen aan de landelijke populatie, en is voor de vale vleermuis als overwinterings- en zwermgebied van zeer groot belang. Voor de ingekorven vleermuizen betreft de populatie in het 'Geuldal' een grensoverschrijdende populatie, waarvan kraamkolonies bekend zijn uit de Voerstreek.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat in de Fluweelengrot te Valkenburg de volgende habitatsoorten (mogelijk) aanwezig zijn:

- meervleermuis;
- ingekorven vleermuis;
- vale vleermuis.

Voor de overige habitatsoorten voorziet het plangebied niet in de benodigde vereisten voor de soort om aanwezig te zijn. Bijgevolg zullen in het navolgende uitsluitend de effecten worden beoordeeld van de aangevraagde activiteiten op de (mogelijk) aanwezige vleermuissoorten.

De geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen voor het 'Geuldal' voor de relevante soorten zijn:

- voor de meervleermuis en ingekorven vleermuis: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie;
- voor de vale vleermuis: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Als de populatie groot genoeg is, is dit een goede indicatie dat ook het leefgebied voldoende van omvang en kwaliteit is. Als de aantallen van het instandhoudingsdoel ruim worden gehaald, dan betekent dit automatisch dat er dus ook voldoende areaal en kwaliteit van dit leefgebied binnen het Natura 2000-gebied is, anders zouden deze aantallen niet aanwezig door gebrek aan omvang en kwaliteit van het leefgebied. Het in eerste instantie richten op de aantallen is daarom óók een focus op het leefgebied van de soorten. Als de soorten de instandhoudingsdoelen niet dreigen te halen, wordt de focus ook gelegd op specifiekere omstandigheden zoals de omvang en kwaliteit van het leefgebied in het Natura 2000-gebied of bepaalde groeves.

5.5 Verstoringsfactoren en effecten

Vleermuizen overwinteren in mergelgroeves vanwege de gunstige klimatologische omstandigheden (constante temperatuur boven vriespunt en hoge luchtvochtigheid) en de, relatieve, rust. Verstoring kan ertoe leiden dat de vleermuizen wakker worden en daarbij moeten interen op hun vetreserves. Tijdens de winterslaap is het energieverbruik voor het overgrote deel van de tijd extreem laag en zodanig dat de winterperiode, zonder voedsel, kan worden overbrugd. In het meest ongunstige geval ontstaat als gevolg van veelvuldige verstoring gebrek aan energie en kunnen overwinterende vleermuizen zelfs overlijden. Daarnaast bestaat de kans op een effect op succesvolle reproductie door een tekort aan energie aan de start van het voortplantingsseizoen.

Tijdens de winterslaaperperiode van vleermuizen, globaal van 1 oktober tot 20 mei, verkeren de vleermuizen gedurende enkele dagen tot enkele weken achtereen in een toestand van lethargie. Hun lichaamstemperatuur wordt hierbij sterk verlaagd, tot ongeveer omgevingstemperatuur, en hun hartslag en stofwisseling daalt significant. Gemiddeld om de twee weken worden ze wakker, om onder andere aan predators te ontsnappen of om een nieuwe hangplek te zoeken.

Ook ontwaken vleermuizen bij sterke temperatuursveranderingen, vooral wanneer deze te hoog wordt om de toestand van verlaagd metabolisme te kunnen handhaven, maar ook als de temperatuur (te ver) onder het vriespunt daalt. Dit ontwaken uit de winterslaap kost veel energie. Door het natuurlijke ontwaken, verbruikt een vleermuis in de loop van een winter ca. 75-90% van zijn in de periode voorafgaand aan de winterslaap opgebouwde vetreserves. De marges om de winter te overleven zijn dan ook klein. Herhaald ontwaken als gevolg van menselijke verstoringssprikkelers leidt tot extra verbruik van vetreserves. De gevolgen hiervan kunnen groot zijn: onvoldoende energievoorraad voor succesvolle voortplanting, of in het uiterste geval sterfte en afname van populaties.

De activiteiten in de Fluweelengrot kunnen een directe fysieke verandering betekenen, die invloed heeft op het voortbestaan van mogelijk aanwezige overwinteringsplaatsen van (beschermde) soorten. Door deze activiteiten kan eveneens geschikt overwinteringsgebied van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis verloren gaan.

De volgende factoren kunnen als gevolg van de activiteiten in de Fluweelengrot een effect hebben op de populaties van beschermde soorten:

- verstoring door licht;
- verstoring door geluid;
- menselijke aanwezigheid;
- effecten door klimatologische veranderingen.

5.5.1 Effecten kerstmarkt

Effecten van de kerstmarkt die invloed op de beschermde vleermuizen hebben, zijn:

- opwarming van de luchttemperatuur als gevolg van aanwezige mensen en extra elektrische voorzieningen van ongeveer 12 graden naar circa 18 graden Celsius (vooral in het horeca gedeelte), hetgeen een hogere temperatuur is dan voor overwintering van vleermuizen wenselijk is (maximaal 11-12 graden Celsius);
- verlaging van de luchtvochtigheid als gevolg van temperatuurstijging en bij toename van de sterkte van luchtstromen;
- mogelijke wijziging van de luchtstroming als gevolg van (gedeeltelijke) blokkering/afsluiting van (in)gangen, deuren open en dichtdoen en dergelijke;
- verlichting: rond stalletjes, versieringen en dergelijke en tijdens de op- en afbouw van de kerstmarkten;
- geluid tijdens op- en afbouw kerstmarkt, vanuit activiteiten, vanuit de stalletjes van de kerstmarkt, als gevolg van de grote mensenmassa (praten, lopen) en door sfeermuziek;
- sterke geuren veroorzaakt door horeca (bakken en dergelijke), adem en lichaamsgeuren in mensenmassa, deodorant.

5.5.2 Effecten rondleidingen

Effecten van de rondleidingen die invloed op de beschermde vleermuizen hebben, zijn:

- opwarming van de luchttemperatuur als gevolg van verwarming, verlichting en door de bezoekers zelf;
- verlaging van de luchtvochtigheid als gevolg van temperatuurstijging;
- mogelijke wijziging van de luchtstroming als gevolg de passage van een groep mensen;
- verlichting rond de groep mensen en verlichting van sculpturen. Er wordt alleen elektrisch licht gebruikt, geen benzinebranders en dergelijke;
- geluid als gevolg van de grote mensenmassa (praten, lopen);
- sterke geuren veroorzaakt door adem, lichaamsgeuren en deodorant door de groep bezoekers.

5.5.3 Effecten grotklimmen

Effecten van het grotklimmen die invloed op de beschermde vleermuizen hebben, zijn:

- opwarming van de luchttemperatuur als gevolg van verwarming, verlichting en door de bezoekers zelf;
- verlaging van de luchtvochtigheid als gevolg van temperatuurstijging;
- mogelijke wijziging van de luchtstroming als gevolg de passage van een groep mensen;
- verlichting rond de groep mensen en verlichting van sculpturen. Er wordt alleen elektrisch licht gebruikt, geen benzinebranders en dergelijke;
- geluid als gevolg van de grote mensenmassa (praten, lopen);
- sterke geuren veroorzaakt door adem, lichaamsgeuren en deodorant door de groep bezoekers.

5.5.4 Effecten overige activiteiten

Vleermuismonitoring gebeurt per definitie in de hele grot, maar is eenmalig, en functioneel voor het volgen van de vleermuisstand ten behoeve van het natuurbeschermingsbeleid. Verstoringseffecten van dit onderzoek worden per definitie zo laag mogelijk gehouden en zijn daarom beperkt.

5.5.5 Effecten beheer

Effect van het grotbeheer zijn klimaatveranderingen en de beperking van de toegang voor vleermuizen die er optreden als gevolg van afsluitingen. De effecten zijn na 2016 gemitigeerd door het aanbrengen van vliegopeningen bij alle relevante deuren en de bevordering van extra instroom van koude lucht via de nieuwe nooduitgang naar de Dwingel.

In de hele grot is de verlichting (na 2016) al zodanig afgesteld dat er alleen licht is als het nodig is. De noodverlichting is zodanig afgesteld dat plafonds niet verlicht worden.

5.5.6 Conclusie effecten

Bovengenoemde verstoringfactoren hebben een negatief effect op de overwintering en het zwermen (omvang en kwaliteit leefgebied) van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis. De verstoringfactoren zijn niet gekwantificeerd, zodat niet duidelijk is hoe groot de invloed van de factor is. Een negatief effect op de overwintering en het zwermen van de vleermuizen van de verstoringfactoren is echter waarschijnlijk, omdat de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis blijken de literatuur last blijken te hebben van deze verstoringfactoren. Een negatief effect van het gebruik van de Fluweelengrot op de omvang en kwaliteit van het leefgebied van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis is daarom niet uit te sluiten.

Het belang van de Fluweelengrot ten opzichte van het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is met 5% van de meervleermuizen (gemiddeld over de periode vanaf december 2004), 3% van de valse vleermuizen en 8% van de ingekorven vleermuizen klein.

5.6 Trends van de habitatsoorten

Vanaf 1986 is in de Fluweelengrot jaarlijks in januari een telling uitgevoerd van de overwinterende vleermuizen. Deze tellingen worden door vrijwilligers uitgevoerd (telgroep LOGE), die de tellingen na elke winter doorgeven aan de Zoogdierverseniging, die de tellingen coördineert. Sinds 1986 worden op basis van de telresultaten, in het kader van de NEM (Netwerk Ecologische Monitoring) door het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) landelijke indexen berekend.

Niet alle grotten (kunnen/mogen) worden geteld. In het gehele Geuldal zijn in theorie 40 grotten telbaar in het kader van de NEM wintertellingen, maar in de praktijk vallen daar om verschillende redenen (afgekeurd-onveilig of geen toestemming voor tellingen) circa 20 grotten van af. De tellingen (trends) in het Geuldal zijn dan ook gebaseerd op de helft van de grotten. De aantallen worden door het CBS voor de ontbrekende (niet getelde) grotten bijgeschat op basis van de ontwikkeling in de wel getelde grotten. Voor de toetsing aan de Natuurbeschermingswet zijn de aantallen en trends vanaf 7 december 2004 van belang.

Het CBS gebruikt 2004 als startjaar (winter 2003-2004). Het aantal getelde vleermuizen in het startjaar wordt op 100 gesteld. De daarop volgende negatieve of positieve ontwikkelingen (af- of toename) worden weergegeven als een toe- of afname van de index. De aantallen in de Fluweelengrot zijn eveneens omgerekend naar een index, met de aantallen in januari 2004 als de indexwaarde 100. De indexen van het Natura 2000-gebied Geuldal, Heuvelland en landelijk zijn berekend inclusief de getelde aantallen in de Fluweelengrot. Het CBS, dat jaarlijks de indexen berekent, heeft de landelijke telresultaten en de telresultaten voor het Heuvelland en het Natura 2000-gebied Geuldal bijgewerkt tot en met de winter van 2018-2019 (weergegeven als '2019'). De indexen van de laatste winter, 2019-2020 zijn nog niet bekend, zodat de meest recente winter ontbreekt in de trendberekeningen.

Bij de telresultaten dient steeds te worden opgemerkt dat de telresultaten minimale aantallen weergeven. De werkelijke aantallen overwinterende vleermuizen zijn waarschijnlijk groter, omdat een deel van de dieren is weggekropen in spleten en scheuren, en daardoor niet zichtbaar voor de waarnemers.

De ontwikkeling van het aantal overwinterende individuen van een soort is relevante informatie om een indruk te krijgen of de aantallen zijn toe- of afgenomen in het Natura 2000-gebied. Tegelijkertijd is de Fluweelengrot onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Geuldal' waarin nog veel meer grotten liggen die gebruikt worden als overwinteringsverblijf door vleermuizen. Het is bekend dat er uitwisseling plaatsvindt van de verschillende vleermuizensoorten tussen locaties. Hoe de aantallen zich ontwikkelen in andere grotten in het 'Geuldal', en ook die in het gehele Limburgse heuvelland, geeft dus ook relevante informatie over de aantalsontwikkelingen in de Fluweelengrot (en vice versa). Om het beeld compleet te maken, wordt ook de landelijke index van de soorten meegenomen.

5.6.1 Meervleermuis

Het aantal meervleermuizen is landelijk sinds 2004 ongeveer verdubbeld, met name door een toename van de aantallen in bunkers in de duinen in het westen van Nederland. Aanvankelijk was deze opgaande trend ook enigszins zichtbaar in het Heuvelland, maar vanaf 2013 is de trend hier juist neergaand, zodat de aantallen in het Heuvelland netto over de gehele periode 2004-2019 ongeveer gelijk bleven.

In het 'Geuldal' zien we aanvankelijk een lichte stijging, vanaf 2009 een daling en recentelijk weer een lichte stijging. Gemiddeld wordt de index in het 'Geuldal' vanaf december 2004 door het CBS gekwalificeerd als 'matig afnemend'. Dit is ook het geval in de Fluweelengrot, die daarmee dus de regionale trend weerspiegelt. De aangetroffen aantallen meervleermuizen in de Fluweelengrot (1 in januari 2020) zijn de laatste jaren vrijwel altijd lager dan in de referentiewinter 2004-2005 (5 in januari 2004).

5.6.2 Ingekorven vleermuis

De ingekorven vleermuis vertoont sinds december 2004 een sterke opgaande trend. Dit is een vervolg van de stijging die reeds in 1980 inzette en vooral vanaf 1999 toeneemt. De landelijke en regionale (Heuvelland) trendlijnen gaan vanaf december 2004 gelijk op, omdat vrijwel alle aangetroffen overwinterende ingekorven vleermuizen geteld worden in de grotten in het Heuvelland. In het 'Geuldal' zien we dat de stijging iets achterblijft bij het Heuvelland. Het CBS kwalificeert de trend in het 'Geuldal' over de periode vanaf 2004 als 'sterke stijging'. Dit geldt ook voor de Fluweelengrot. De aangetroffen aantallen ingekorven vleermuizen in de Fluweelengrot zijn de laatste jaren (34 in januari 2020) hoger dan in de referentiewinter 2004-2005 (10 in januari 2004).

5.6.3 Vale vleermuis

Landelijk en in het Heuvelland is de trend van de vale vleermuis, ofschoon nogal fluctuerend, sinds 2004 gemiddeld licht stijgend. Beide trends zijn zoals verwacht nagenoeg gelijk, omdat de soort buiten de grotten in het Heuvelland nauwelijks als overwinteraar wordt aangetroffen. De trend in het 'Geuldal' sinds 2004 vertoont een iets sterkere stijging, die door het CBS wordt gekwalificeerd als 'matige stijging'. Wel zijn er behoorlijke fluctuaties, die de trend onzeker maakt. Rond 2009 is er een duidelijke dip zichtbaar, die echter vanaf 2012 weer bij trekt. In de Fluweelengrot wordt de vale vleermuis weinig aangetroffen. In de periode 2004-2020 is de soort waargenomen in 2013 en 2019 (beide keren 1 exemplaar). Uitspraken over een trend in de Fluweelengrot zijn op grond van deze lage aantallen niet mogelijk.

De aangetroffen aantallen vale vleermuizen in de Fluweelengrot zijn de laatste jaren (tussen de 0 en 1) ongeveer gelijk aan die in de referentiewinter 2004-2005 (0).

5.7 Conclusie Natura 2000

Voor de toetsing aan de Wet natuurbescherming zijn twee conclusies relevant. De belangrijkste is die van het Natura 2000-gebied 'Geuldal', want de instandhoudingsdoelen gelden voor het hele Geuldal. Als de doelen van het Geuldal niet worden behaald, dan is het van belang om toe te spitsen op het belang van de Fluweelengrot in het hele Natura 2000-gebied.

Geuldal:

- meervleermuis: matig afnemende trend, maar wel lage aantallen vleermuizen (doel=behoud populatie);
- ingekorven vleermuis: sterk toenemende trend, huidige aantallen boven het doel (= behoud populatie);
- vale vleermuis: matig toenemende trend, hoewel wat onzeker vanwege fluctuaties en lage aantallen (doel=toename populatie).

Fluweelengrot:

- meervleermuis: matig afnemend, maar wel lage aantallen vleermuizen;
- ingekorven vleermuis: sterk toenemende trend;
- vale vleermuis: slechts incidenteel aanwezig (in 2013 en 2019), maximaal 1 exemplaar, geen zichtbare trend.

Significant negatieve effecten op de behoudsdoelstellingen van vleermuizen van het Natura 2000-gebied Geuldal treden door de activiteiten in de Fluweelengrot niet op. Er is immers geen sprake van een duidelijke afname van de drie soorten sinds 2004 als gevolg van activiteiten. Het aantal meervleermuizen ligt sinds 2004 iets onder de referentiewaarde van 2004, het aantal vale vleermuizen ligt ongeveer op hetzelfde niveau als het referentieniveau van 2004 en het aantal ingekorven vleermuizen is sinds 2004 sterk toegenomen. Voor de vale vleermuis is echter sprake van een uitbreidingsdoelstelling. Het blijkt dat deze doelstelling voor het Geuldal al wordt behaald.

Hoewel een lokaal (tijdelijk) negatief effect op de betrokken populaties vleermuizen niet kan worden uitgesloten, en de trend voor de meervleermuis in het Natura 2000-gebied 'Geuldal' matig afnemend is, zal door de te nemen mitigerende maatregelen en de monitoring daarvan, als weergegeven in hoofdstuk 2 bij de voorschriften, een significant negatief effect op de populaties meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis in het 'Geuldal' naar verwachting niet plaatsvinden.

Op grond van bovenstaande beoordeling concluderen wij dat de activiteiten in de Fluweelengrot (kerstmarkt, rondleidingen, grotklimmen, overige activiteiten en beheer) geen (significante) negatieve effecten zullen veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Deze zullen geen negatieve gevolgen ondervinden, mits deze vergunning en ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften worden nageleefd.

6 Overwegingen Wnb ontheffing soortenbescherming

6.1 Beoordelingskader

De Wet natuurbescherming bevat regels voor het behoud van de biologische diversiteit en de bescherming van kwetsbare dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefomgeving. Enerzijds is Nederland hiertoe gehouden op grond van internationale verdragen en Europese richtlijnen. De Wet natuurbescherming kent daarom beschermingsregels voor soorten die onder de Europese Vogelrichtlijn zijn beschermd (Vogelrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.1, en voor soorten die middels de Europese Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn bescherming genieten (Habitatrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.2. Anderzijds voorziet paragraaf 3.3 van de wet in regels voor een limitatief aantal soorten waarvan de bescherming niet internationaalrechtelijk is geregeld, maar waartoe de nationale wetgever op eigen initiatief heeft besloten (andere soorten).

Deze drie beschermingsregimes kennen elk eigen verbodsbepalingen en voorwaarden voor ontheffing van de verboden. Deze aanvraag heeft betrekking op het beschermingsregime voor Habitatrichtlijnsoorten.

6.2 Beschermingskader habitatrichtlijnsoorten

Een ontheffing van de bovengenoemde verbodsbepalingen kan worden verleend als aan elk van de volgende voorwaarden, zoals opgenomen in artikel 3.8, vijfde lid, Wnb, is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- de handeling is nodig in het kader van een of meer van de in bovengenoemde artikelen genoemde belangen;
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Een toetsing aan deze aspecten heeft plaatsgevonden, en is beschreven in paragraaf 6.3.

6.3 Beschermden soorten

6.3.1 Andere bevredigende oplossing

Locatie

De Fluweelengrot vormt een unieke locatie waarbij de reguliere exploitatie met name gericht is op een educatieve manier van kennisoverdracht naar volwassenen en jongeren. Er worden al lang rondleidingen gegeven in de Fluweelengrot onder begeleiding van een gids waarbij verteld wordt over het ontstaan en de geschiedenis van de Fluweelengrot. Tijdens de rondleiding komen bezoekers onder andere langs muurschilderingen, plaquettes, beeldhouwkunst en schuilgelegenheid van tijdens de 2^e Wereld Oorlog. Hierdoor zijn de rondleidingen locatie gebonden.

De kerstmarkt is direct gekoppeld aan de Fluweelengrot. De grot zorgt voor de speciale sfeer die het evenement uniek maakt. Het organiseren van de kerstmarkt bovengronds, bijvoorbeeld in het centrum van Valkenburg, ontdoet het evenement van dit unieke karakter. Het evenement is daardoor locatie gebonden.

Met betrekking tot het grotklimmen, dit is verbonden met de Fluweelengrot door de activiteit zelf. Zoals als uit de benaming blijkt, kan deze activiteit enkel en alleen in een grot plaatsvinden. De Fluweelengrot wordt al lang voor deze activiteit gebruikt, mede ingegeven door de inrichting en vormgeving van het gangenstelsel en de hiermee verbonden schachten. Hierdoor is het grotklimmen locatie gebonden.

Inrichting

Er is geen andere inrichting voor de activiteiten mogelijk. De huidige inrichting is conform de veiligheidsvoorschriften van onder andere van de brandweer (brand, rook en ontruiming). Deze zijn ook neergelegd in de evenementenvergunning voor de kerstmarkt. Binnen de (veiligheids)voorschriften zijn hierin geen aanpassingen meer mogelijk.

Daarnaast is gekozen voor de meest gunstige inrichting van de Fluweelengrot:

- een andere looproute binnen de grot is niet mogelijk wegens het beperkte aantal toegangen tot de grot;
- aanpassing van het volumeniveau van sfeermuziek om verstoring door geluid te voorkomen heeft weinig tot geen effect. Het huidige volume is al tot het minimale teruggebracht en wordt alleen maar ten gehore gebracht als er daadwerkelijk bezoekers in de grot aanwezig zijn;
- het licht wordt tijdens het reguliere gebruik aangestuurd door bewegingsmelders waardoor het licht alleen brandt als daadwerkelijk iemand aanwezig is. Bovendien is de lichtsterkte minimaal en zijn de verlichtingsbronnen (LED) zo aangebracht dat deze zo min als mogelijk het dek van de grot aanstralen. Nog minder licht tijdens het gebruik van de Fluweelengrot zorgt voor onveilige situaties. Tijdens de kerstmarkt wordt de bestaande verlichting enkel minimaal aangevuld met LED-sfeerverlichting.

De voorzieningen voor het grotklimmen zijn allemaal gecreëerd en gerealiseerd voor gebruik in de Fluweelengrot met in achtneming van de cultuurhistorische waarden van de grot. Het wijzigen van de voorzieningen is niet mogelijk of (bijna) economisch niet rendabel.

Werkwijze

De reguliere rondleidingen vormen de kernactiviteit van de Fluweelengrot. Een andere werkwijze is hiervoor niet mogelijk.

Er wordt geen toename van het aantal bezoekers verwacht. Het huidige maximum aantal bezoekers wordt gereguleerd door veiligheidsvoorschriften tijdens zowel de rondleiding, het grotklimmen als tijdens de kerstmarkt. Verder laat het bezoekersaantal gedurende de laatste decennia ook een stabiel verloop zien. Het verder terugbrengen van het aantal bezoekers, bijvoorbeeld tot 50% van het huidige aantal zou de effecten van mensen, geluid, licht en dergelijke wel enigszins verminderen, maar tast ook de rentabiliteit en het wezenlijke van een Valkenburgs kerstmarkt aan en doet afbreuk aan de aantrekkelijkheid voor bezoekers. Het beperken van het aantal kramen tijdens de kerstmarkt, heeft om dezelfde reden weinig zin. Ook beperken van de lengte van de rondleiding of het grotklimmen stuit op hetzelfde probleem. Wel wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met het voorkomen van verstoring van de vleermuizen.

Planning

Het is niet mogelijk de reguliere rondleidingen, het grotklimmen of de kerstmarkt in een ander deel van het jaar te houden als er minder kans op verstoring is van de vleermuizen. De reguliere rondleidingen vinden, uitgezonderd tijdens de kerstmarktperiode en de opbouw en afbouw ervan, jaarrond plaats.

Het grotklimmen vindt, uitgezonderd tijdens de kerstmarktperiode en de afbouw ervan, jaarrond plaats. Door enkel deze activiteiten te beperken tot het zomerseizoen als vleermuizen niet aanwezig zullen zijn in de Fluweelengrot, wordt de exploitatie dusdanig ingeperkt dat dit niet meer rendabel zal zijn. Bijkomend gevolg hiervan is dat dit eveneens impact heeft op het economisch belang dat hiermee samenhangt voor de lokale ondernemingen waar bezoekers van de Fluweelengrot veelal verblijven en vertoeven. De kerstmarkt is vanzelfsprekend gekoppeld aan de kerstperiode. De periode voor op- en afbouw is reeds tot het minimale bekort. Het nog meer bekorten van de periode zou onherroepelijk leiden tot logistieke problemen.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en planning wordt schade aan de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis zoveel mogelijk voorkomen. Voor de handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, bestaat geen andere bevredigende oplossing.

6.3.2 Belang

De ontheffing is aangevraagd op basis van het volgende belang:

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De Fluweelengrot is, samen met de Gemeentegrot, het hart van de economische bedrijvigheid binnen de gemeente Valkenburg aan de Geul. De aantrekkingskracht van de mergelgrot en zijn activiteiten hebben een spin-off op het bedrijfsleven in de rest van de stad. Bezoekers komen uit de regio, maar ook uit de rest van Nederland, België en Luxemburg: er is een internationale uitstraling. Uit een recente schatting blijkt dat het economisch belang van alleen al de jaarlijks georganiseerde kerstmarkt in de Gemeentegrot en Fluweelengrot, inclusief spin-off voor de lokale ondernemers, geschat wordt op €6.000.000,-.

Daarnaast zal een deel van de circa 130.000 bezoekers van de kerstmarkt, 60.000 reguliere bezoekers en 2300 bezoekers van het grotklimmen door het jaar heen, in de regio verblijven en vertoeven. Hiermee is er derhalve niet alleen sprake van een groot economisch belang voor de lokale ondernemers, maar tevens voor de omliggende gemeenten.

De rondleidingen en het grotklimmen vinden daarnaast jaarrond plaats als gevolg van de spreiding van vakanties over het gehele jaar. Vroeger concentreerde het toeristische seizoen zich nog rondom de bouwvak, tegenwoordig bestrijkt dit het hele jaar. De rondleidingen en het grotklimmen zijn van belang voor de inkomsten van de Fluweelengrot. Deze inkomsten zijn onder andere nodig voor het onderhoud en de instandhouding van de grot. Daarnaast zorgen de rondleidingen en het grotklimmen jaarrond voor werkgelegenheid.

Bovenstaand belang weegt in dit geval zwaarder dan het ecologische belang.

6.3.3 Staat van instandhouding

Zoals in paragraaf 5.5 weergegeven kunnen de activiteiten in de Fluweelengrot een directe fysieke verandering betekenen voor het leefgebied van vleermuizen, die invloed heeft op het voortbestaan van mogelijk aanwezige overwinteringsplaatsen van (beschermde) soorten. Door de activiteiten kan eveneens geschikt overwinteringsgebied verloren gaan. Onderstaand wordt per beschermde soort onderbouwd of en in welke mate de handeling de staat van instandhouding van de soort beïnvloedt.

Voor de onderbouwing van de staat van instandhouding van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis zie paragraaf 5.6, trends van de habitatsoorten.

Het belang van de Fluweelengrot ten opzichte van het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is met 9% van de watervleermuizen (gemiddeld over de periode vanaf december 2004), 2% van de baardvleermuizen, 5% van de franjestaarten en 1% van de gewone grootoorvleermuizen beperkt.

6.3.3.1 Watervleermuis

Landelijk zien we over de periode vanaf 2004 ongeveer gelijkblijvende aantallen watervleermuizen, met een licht stijgende trend. In het Heuvelland zien we een dalende trend. Deze dalende trend is ook waarneembaar in de Fluweelengrot. In 2020 zijn 17 watervleermuizen aangetroffen.

6.3.3.2 Baardvleermuis

Zowel landelijk als in het Heuvelland zien we een ongeveer gelijkblijvende trend in de periode vanaf 2004. In het Heuvelland zien we een dalende trend. In de Fluweelengrot is de trend licht stijgend. In 2020 zijn 5 baardvleermuizen aangetroffen.

6.3.3.3 Franjestaart

Zowel landelijk als in het Heuvelland als in het Heuvelland is er een stijgende trend zichtbaar. Dit geldt ook voor de Fluweelengrot. In 2020 zijn er 19 franjestaarten aangetroffen.

6.3.3.4 Gewone grootoorvleermuis

De landelijke indexen en die in het Heuvelland fluctueren sterk over deze periode. Gemiddeld genomen is er over de hele periode een, hooguit, licht stijgende trend. In de Fluweelengrot worden gewone grootoorvleermuizen niet elk jaar waargenomen en gaat het steeds om maximaal vier dieren. De trend is stabiel. In 2020 zijn 0 gewone grootoorvleermuizen aangetroffen.

6.3.3.5 Conclusie

Concluderend, de huidige staat van instandhouding (de trend in de Fluweelengrot) is voor:

- watervleermuis: dalend
- baardvleermuis: licht stijgend
- franjestaart: licht stijgend
- grootoorvleermuis: stabiel

Het gaat voor de baardvleermuis en de gewone grootoorvleermuis echter wel elk jaar om lage aantallen vleermuizen die zichtbaar aanwezig zijn.

6.4 Conclusie soortenbescherming

Het is aannemelijk dat de activiteiten in de Fluweelengrot zorgen voor verstoring van vleermuizen, waardoor deze eventueel ook hun voortplantings en- of rustplaatsen verlaten. Voor de periode van deze vergunning en ontheffing worden door aanvrager alle mogelijkheden benut om de vleermuizen in de gehele grot te mitigeren (zie ook hoofdstuk 2 voor de mitigerende maatregelen). Daarmee wordt voldaan aan de ontheffingsvoorwaarde dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De opgelegde monitoring (zie hoofdstuk 2) moet uitsluitend over de effecten van deze mitigerende maatregelen gaan geven.

Hiermee is afdoende invulling gegeven aan de voorwaarde dat er met de handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan in het 'Geuldal'.

7 Monitoringsgegevens

Om de effecten van de versterking door alleen de kerstmarkt te monitoren zijn in het verleden zowel temperatuur- en luchtvochtigheidsmetingen als maandelijks vleermuistellingen uitgevoerd.

7.1 Fluweelengrot

De Fluweelengrot is een kleine mergelgrot met relatief veel ingangen. Hierdoor is het ondergronds klimaat in deze grot zeer dynamisch van aard en 's winters zeer koud. De grot telt in totaal 7 verschillende open ingangen/schachten met de buitenlucht waar in meer of mindere mate een luchtstroom door beweegt. In het verleden had de grot daarnaast meerdere verbindingen met een aangrenzend instortingsgebied dat tussen de Fluweelengrot, de Gemeentegrot en de Wilhelminagroef in ligt. Er zijn op dit moment echter geen verbindingen bekend tussen de Fluweelengrot en deze overige grotten waar lucht doorheen zou kunnen.

De Fluweelengrot is op te splitsen in twee gedeeltes. Het eerste stuk (het dynamisch deel) is het voorste stuk van de grot waar ook de ingangen en de nooduitgang aan de Dwingel zich bevinden. De minimale temperatuur is hier 6 tot 9 graden Celsius. Het tweede gedeelte is het stuk verder de grot in (het statisch deel). De minimale temperatuur is hier 9 tot 11 graden Celsius. De minimale wintertemperatuur wordt doorgaans in februari gemeten en is sterk afhankelijk van de buitentemperatuur.

7.2 Temperatuurmonitoring

Tussen november 2017 en mei 2020 zijn 3 klimaatonderzoeken uitgevoerd naar de invloed van de kerstmarkt op het ondergronds klimaat van de Fluweelengrot. Deze onderzoeken zijn gedurende de drie winters uitgevoerd:

- november 2017 tot mei 2018;
- november 2018 tot mei 2019. Deze is beperkt uitgevoerd omdat de opdracht hiervoor niet tijdig verstrekt was;
- november 2019 tot mei 2020.

De bijbehorende metingen bestonden uit twee meetmethodes:

- er zijn jaarlijks 13 of 14 temperatuurloggers ingezet die iedere 30 minuten de temperatuur in een geheugen opsloegen. Deze temperatuurloggers werden met een bepaalde regelmaat uitgelezen en onderhouden;
- tijdens de kerstmarkten 2017 en 2019 zijn ook thermische infrarood metingen verricht in de kerstmarktzone. Het doel hiervan was om de ruimtelijke spreiding van de temperatuur in de kerstmarkt beter in beeld te krijgen. Deze IR-temperatuurmetingen hebben plaatsgevonden vóór en tijdens de kerstmarkt van 2017 en vóór, tijdens en na de kerstmarkt van 2019.

7.2.1 Klimaateffect kerstmarkt

Uit de metingen blijkt dat de temperatuur in de grot veel varieert van dag tot dag en zelfs binnen één dag sterk kan variëren. In een 'normale situatie' als de grot niet in gebruik zou zijn, zou de temperatuur in de gehele grot moeten dalen in de periode tussen 4 november en 27 december als gevolg van de dalende buitentemperatuur en de koude buitenlucht die in het dynamische deel voor afkoeling zorgt. Nu stijgt de temperatuur echter, dit is te herleiden tot de kerstmarkt.

Wat opvalt aan de metingen is dat de enige twee locaties op de kerstmarktroute die geen stijging laten zien, de eerste 50 meter van de tunnels achter de hoofdingang en de zij-ingang zijn. De oorzaak hiervan is waarschijnlijk dat hier de twee toegangspoorten gedurende de openingstijden van de kerstmarkt open staan, waardoor er extra koude buitenlucht naar binnen kan stromen. Na afloop van de kerstmarkt zet een sterke temperatuurdaling in door de wintercyclus en komt de temperatuur na drie weken overeen met de voor de wintercyclus 'normaal' geachte temperatuur. Wat echter opvalt, is dat in het statische deel van de grot de temperatuurverhoging door de kerstmarkt dan nog steeds aanwezig is. Uit de meetgegevens tot heden kan (voorzichtig) geconcludeerd worden dat dit deel van de grot meer tijd nodig heeft om af te koelen.

7.2.2 Klimaateffect nooduitgang Dwingel

In de zomer van 2018 is een nieuwe ingang tot de Fluweelengrot gerealiseerd aan de Dwingel. Kenmerkend voor deze 'extra' ingang is dat deze een relatief grote opening heeft waar veel luchtstroming doorheen kan. Een direct gevolg van deze nieuwe ingang is dat het gebied achter deze ingang, een aanzienlijk dynamischere klimaatzone is geworden. De minimale wintertemperatuur in dit dynamische deel is na de aanleg lager geworden. Ook blijkt uit de meetgegevens dat de Dwingelingang een positief effect heeft op het afvoeren van de warmte afkomstig van de kerstmarkt. De temperatuur in grote delen van de grot zijn nu circa 2 graden Celsius lager gedurende de winterperiode dan voorheen en de delen zijn dynamischer geworden.

Aandachtspunt is wel dat een grot in de regel enkele jaren nodig heeft om tot een nieuw thermisch evenwicht te komen na een dergelijke ingrijpende verandering. Het effect kan daarom in de komende jaren nog wijzigen.

7.3 Vleermuistellingen

In paragraaf 5.6 en 6.3.3 is al meer informatie over de vleermuistellingen gegeven.

Overige conclusies die uit de vleermuistellingen getrokken kunnen worden, zijn:

- het seizoensverloop van de voorkomende vleermuissoorten laat een geleidelijke opbouw en afbouw zien tussen begin oktober en eind maart / half mei;
- van de meer voorkomende soorten (Watervleermuis en Baardvleermuis) is te zien dat de opbouw van de overwinteringspopulatie enigszins achter blijft in de kerstmarktperiode;
- in het verloop van de populatieopbouw van ingekorven vleermuizen is geen invloed te vinden van de kerstmarkt, hoewel ze soms op behoorlijk storingsgevoelige plaatsen overwinteren.

8 Mitigerende maatregelen

Vleermuizen zijn goed in staat om te verplaatsen zonder dat dit direct ten koste gaat van de overlevingskansen van de soort (de gunstige staat van instandhouding) en dat ook daadwerkelijk doen om bijvoorbeeld in te spelen op klimatologische omstandigheden in de grot gedurende hun verblijf. Een voorwaarde is dan wel dat sprake is van alternatieve plekken (rustplaatsen) binnen de grot die voldoen aan de eisen. In dit kader is in 2016 een beschermingsplan opgesteld in overleg met het toenmalige bevoegd gezag (RVO) in het kader van de Flora- en faunawet. Alle optimalisatie-maatregelen die (met de toenmalige inzichten) zonder risico op onverwachte effecten op klimaat en overwinterende vleermuizen uitgevoerd konden worden, zijn uitgevoerd vanaf najaar 2016.

8.1 In het verleden genomen maatregelen

Sinds 2016 zijn de volgende mitigerende maatregelen door aanvrager al uitgevoerd in de Fluweelengrot om effecten van verstoring door de activiteit kerstmarkt te verminderen (zie ook hoofdstuk 9 van 'Rapportage Wet Natuurbescherming Fluweelengrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 10 mei 2020):

- uitdoen/afschermen verlichting bij ingang;
- de noodverlichting is aan het alarm gekoppeld waardoor alle noodverlichting uitgaat als het alarm wordt ingeschakeld;
- noodverlichtingsarmaturen zijn voorzien van bewegingssensoren;
- er zijn kapjes geplaatst op de noodverlichtingsarmaturen zodat het plafond niet wordt verlicht;
- de buitenverlichting is voorzien van een bewegingssensor;
- de ingangen aan de Daalhemerweg zijn alle verbeterd (vliegopeningen gemaakt);
- er zijn beperkingen gesteld aan het houden van een kerstmarkt (verwarmingsbronnen, geurkaarsen en dergelijke);
- er is een nieuwe nooduitgang gemaakt aan de noordkant van de grot, bij de Dwingel, met ruime openingen voor toegang van frisse lucht en vleermuizen.

8.2 Effecten van de genomen maatregelen

Een deel van de mitigerende maatregelen zoals benoemd in paragraaf 8.1 is bedoeld om de algemene geschiktheid van de Fluweelengrot voor overwinterende vleermuizen te bevorderen (denk aan verlichting). Daarvan is het nauwelijks meetbaar welk effect er precies is op de vleermuizen. Op grond van algemene kennis van de ecologie van vleermuizen in mergelgroeven moeten deze mitigerende maatregelen zonder meer als positief worden geïdentificeerd.

De effecten van de maatregelen bedoeld om het klimaat in de Fluweelengrot te verbeteren, zijn voor het klimaat zelf beschreven in paragraaf 7.3. Hoewel de nooduitgang Dwingel nog maar net fungeert, lijken de eerste resultaten aan te geven dat het gebied meer wordt bezocht door overwinterende vleermuizen. Met name het aantal ingekorven vleermuizen lijkt er na de ingreep te stijgen. Dit valt samen met de temperatuurdaling in dit gebied na de aanleg van de nooduitgang. Vergelijkbare ingrepen bij de Monstergrot en de Heidegroeve in respectievelijk 2007 en 2014 leverden gedurende de daaropvolgende jaren een gestage stijging op van het aantal overwinterende vleermuizen. Het is zinvol om de ontwikkeling in de Fluweelengrot de komende jaren te volgen.

8.3 Voorstel voor nieuwe mitigerende maatregelen

Op basis van de bereikte resultaten is aanvrager tot het inzicht gekomen dat er meer effecten mogelijk zijn en is er een voorstel voor nieuwe mitigerende maatregelen gedaan.

De volgende ingrepen worden opgepakt (zie ook hoofdstuk 2 voor de bijbehorende mitigerende maatregelen):

- het maken van een extra verbinding van de Jadoulgroeve met enerzijds de Fluweelengrot en anderzijds de buitenlucht. Vooralsnog is het streven om deze verbinding in 2020, met een mogelijk uitloop naar 2021, te realiseren om een meer storingsvrije toegang tot de Fluweelengrot te creëren voor de vleermuizen dan via de hoofdingang. Tijdens een inspectie is reeds geconstateerd dat er al een beperkte verbinding tussen de Jadoulgroeve en de Fluweelengrot is en dat vleermuizen deze verbinding ook weten te vinden. De potentie van deze maatregel wordt daarom hoog ingeschat;
- de openingstijden en voorwaarden van de kerstmarkt wordt gewijzigd, waardoor geluidsoverlast, warmte en geur (verder) beperkt wordt (zie ook de voorschriften in hoofdstuk 2).

De effecten van de ingrepen moeten gemonitord worden (zie ook hoofdstuk 2). Op basis van de monitoringsgegevens kan deze vergunning en ontheffing door het bevoegd gezag ingetrokken of aangepast worden.

9 Conclusie

9.1 Natura 2000 'Geuldal'

Hoewel een lokaal (tijdelijk) negatief effect op de betrokken populaties vleermuizen niet kan worden uitgesloten, en de trend voor de meervleermuis in het Natura 2000-gebied 'Geuldal' matig afnemend is, zal door de te nemen mitigerende maatregelen en de monitoring daarvan, als weergegeven in hoofdstuk 2 bij de voorschriften, een significant negatief effect op de populaties meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis in het 'Geuldal' naar verwachting niet plaatsvinden.

Op grond van bovenstaande beoordeling concluderen wij dat de activiteiten in de Fluweelengrot (kerstmarkt, rondleidingen, grotklommen, overige activiteiten en beheer) geen (significante) negatieve effecten zullen veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Deze zullen geen negatieve gevolgen ondervinden, mits deze vergunning en ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften worden nageleefd.

Tegen deze achtergrond is vergunningverlening voor de aangevraagde activiteiten in overeenstemming met het bepaalde in de Wet natuurbescherming.

9.2 Soortenbescherming

Het toetsingskader dat betrekking heeft op het beschermen van Habitatrichtlijnsoorten biedt ten aanzien van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis voldoende gronden voor ontheffingverlening van de verbodsbepalingen als opgenomen in artikel 3.5, Wnb.

9.3 Overige en zorgplicht

Het is mogelijk dat in het plangebied andere, dan uit de onderzoeken gebleken, beschermde soorten voorkomen. In dat geval is mogelijk toch sprake van een overtreding van een of meer verbodsbepalingen van paragraaf 3.1, 3.2 en/of 3.3 Wnb.

Bij (mogelijke) overtreding van verboden waarvoor bij dit besluit geen vergunning en ontheffing is verleend, dient bij het bevoegd gezag een (aanvullende) vergunning en ontheffing te worden aangevraagd.

Onverminderd de vrijstellingen, gedragscodes en ontheffingen dient altijd de wettelijke zorgplicht als bedoeld in artikel 1.11 Wnb voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in acht te worden genomen.